

1980 SEP — 21

Shh Városkép

Budapest lakói — úgy tetszik — régen tudomásul vették, hogy városuk a tudathasadás állapotában van, skizofrén vonásait nem is titkolja, inkább kérkedve viseli, mintha nem volna tisztában azzal, hogy ennek a betegségnek a jeleit inkább rejtegetni kéne, mint a kalap mellé tűzni. Mire alapozzuk ezt a merésznek ható diagnózist? Arra a kétarcúságra, amely lépten-nyomon előütközik.

Itt van például a sortatarozás. Időközönként Budapestre látogató külföldiek mondják, micsoda meglepetést okoz számukra az a látvány, amelyet a fél év-egy év alatt tetőtől talpig új ruhába öltözött útvonalak nyújtanak. Már majdnem megszokták a helyenként toprongyos városképet, amely még mindig a harmincöt év előtti ostrom jeleit és szomorú emlékeit viselte, aztán egyszerre hálógüggöny mögé bújt egy egész utca, mint a szemérmes szépasszony, aki előbb „kitatarozza” magát, mielőtt a nyilvánosság előtt mutatkoznék, csak azután lebbenti fel a fátylat. A rohamos városkozmetika eredményeképpen jönnek létre ezek a *meghökkenítő átváltozások*, a végzetesen unalmas koromszürke helyett egy pasztellszínekben pompázó, öregségében is fiatalos bájat sugárzó utcakép bontakozik ki, ha az ember tekintetét egy arasszal a látóhatár fölé emeli.

Ez az egyik városkép, amelyből egyre több lesz Budapesten, de ha lefelé nézünk, tekintetünk a horizont magasságában pásztázik, ott a másik kép, amely a tudathasadás jelenlétéről tanúskodik, ott a *piszok és a rendetlenség*, az elhanyagoltság, amelyet a város egyébként könnyen lelkesedő lakói állítanak elő. Ez a lelkesedés Budapest jellemrajzában előkelő helyet foglal el. Lelkesedik ez a város építészeti eredményekért, közlekedési megoldásokért, megtisztelő látogatásokért, amelyek a Városnak szólnak s az újjongó lelkesedésből szempillantás alatt átvált a teljes közöny állapotába. Egy lakógyűlésen figyeltem fel arra a köpcös egyénre, aki gondosan összerakott papírdarabokat szorongatott a markában, majd alkalmas időpontban szólásra jelentkezett s a gondosan összerakott papírlapokról kerekre sikerült hozzászólást olvasott fel, méltatva a lakóközvet gyarapodását, a *gyarapodást elősegítő társadalmi összefogást és erőfeszítéseket*. A derék városlakó önelégülten megveregette a saját vállát, majd a gyűlés végén távozott. Elöttem haladt, így alkalmam volt megfigyelni, hogy a gondosan összerakott papírlapokat — a remeklés fogalmazványát — apró szeletekre hasogatta és lassan elszórta, megjelölve útvonalát, mint egy mesehős, aki azt akarja, hogy a nyomait követni lehessen.

Fel lehet azonban fedezni a kétarcúság szimptomáit a közületi tevékenységben is, mert nemcsak egyéni víruszordozók élnek közöttünk. Ott vannak például a

közművek javításából eredő hiányosságok késedelmes helyreállítói, akik sportot üznek abból, hogy a munkagödört minél később temessék be, megteremtve olyan *úttesti kátyúk* alapját, amelyekre a legelhagyottabb tanyavilágban kanyargó földút vagy csapás is büszke lenne. Amikor kijavították azt a bizonyos föld alatti hibát, játszi könnyedséggel be lehetne temetni az árkot vagy gödört, ám a javítók továbbállnak azzal a könnyed magyarázattal, hogy a rekonstrukció már nem az ő dolguk, és marad a lyukas úttest, a bosszúság és bokatorés, autós állampolgár esetében a nyelvelharapás. Ne is nevéssünk ezen, kórházi orvos leveléből való az adat, hogy munkahegy környékén volt egy hirdett folytonossági hiány az úttesten, amelyből kifolyólag nyolc hónap alatt öt elharapott nyelvű ember jelentkezett elsősegélyért. Amikor a kárvallottak az orvosok jogi tanácsára hallgatva *kártérítési pert* akasztottak az illetékes közület nyakába, a lyukat hirtelen lebetonozták.

Vannak a városképi skizofréniának súlyosabb esetei is. Gondoljunk a Roosevelt téri irodaházra, amelyet példaképpen lehetne tanítani az elhamarkodott beruházások és a kétbalkezes megoldások egyetemén. Ez az épületmonstrum semmiképpen sem illett az Akadémia méltóságos homlokzatához, de még a Greshamházat is nyomta, s akkor még nem beszéltünk a szélszélyes szinkombinációról, amely a Várból nézve valószínűleg mellbe vágta az embert. A laikus úgy képzei, ha már városképet tervezünk, akkor minden tényezőt alá kell rendelni a végső célnak, a harmonikus látványnak és a funkcionális szerep maradéktalan betöltésének. Ha már megengedhetjük magunknak, hogy ilyen költséggel ilyen nagyszabású építkezéseket hozunk tető alá, akkor elsőrendű nemzeti kötelesség a *legjobbát nyújtani*.

Budapest ma is a világ egyik legszebb városa. Szakértő világutazók — nem magyarok — ma is Rio de Janeiro, Isztambul, Nápoly környékén jelölik ki a helyét. Lehet, hogy így is van, mindenesetre kitüntetésnek számít, hogy idegenek ilyen előkelő besorolást biztosítanak városunknak. Nekünk azonban többet is jelent, mint pazar látványosságot a gellérthegyi emlékmű tövéből, *nekünk ez az otthonunk*, amelynek meghitt zugait is oltalmaznunk kell minden balfogás ellen, amely rontaná a városkép szerencsés egységét.

„Budapest, Budapest, te csodás...” harsogta a régi, rajongó sláger, de mi kétmillióan nem az orfeum színpadáról nézzük a várost, hanem a komolyabb költők megénekelte szürke flaszterről, amelyen oly biztonságosan, nyugodalmasan baktatunk egy életen át — ha orra nem esünk valamin, ami a városképet csorbítja.

Baróti Géza